

NORGES HØYESTERETT

Den 25. oktober 2006 avsa Høyesterett dom i

HR-2006-01818-A, (sak nr. 2006/1122), sivil sak, anke,

A (advokat Målfrid Ølberg – til prøve)

mot

X kommune (advokat Kjell Holst Sæther)

B (advokat Odd Rune Torstrup)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Gussgard**: Saken gjelder overprøving etter tvistemålsloven kapittel 33 av et vedtak etter barnevernloven § 4-12 om å overta omsorgen for en jente, som nå er nærmere 15 år gammel.
- (2) Fylkesnemnda for sosiale saker i Rogaland fattet 26. oktober 2004 vedtak med slik slutning:
 - ”1. X kommune v/barnevernstjenesten overtar omsorgen for C, f. 12.05.88 og D, f. 28.11.91.
 2. C og D plasseres i godkjente fosterhjem.
 3. A skal ha rett til samvær med C en dag to ganger hvert år etter nærmere avtale med barnevernstjenesten, og med D 6 timer en gang hver sjette uke. Barnevernstjenesten har rett til å sette inn tilsyn under samværene.
 4. B skal ha rett til samvær med C og D to ganger hvert år etter nærmere avtale med barnevernstjenesten.”
- (3) Spesialist i samfunnspsykologi Turid Moen hadde utarbeidet en rapport til bruk for fylkesnemnda, og hun avga forklaring for nemnda.

- (4) Foreldrene til C og D er skilt, og jentene bodde sammen med sin mor, A (heretter A eller mor) før omsorgsovertakelsen. B er deres far. Da vedtaket ble fattet, var jentene allerede plassert utenfor hjemmet etter midlertidig vedtak fattet av barneverntjenesten i medhold av barnevernloven § 4-6 annet ledd.
- (5) A reiste sak ved Sandnes tingrett til rettslig overprøving av vedtaket. B og C krevde partsstilling i saken. Tingretten, satt med fagkyndige meddommere, avsa dom 11. mai 2005 med slik domsslutning:
- ”1. Vedtak truffet av Fylkesnemnda for sosiale saker i Rogaland om overtakelse av omsorgen for, og plassering i godkjent fosterhjem av C født 12.05.1988 og D, født 28.11.1991, stadfestes.
 2. Vedtak truffet av Fylkesnemnda for sosiale saker i Rogaland om samvær mellom C, født 12.05.1988 og hennes mor, A, stadfestes.
 3. A skal ha samvær med D født 28.11.1991 6 timer en gang hver fjerde uke.
 4. Vedtak truffet av Fylkesnemnda for sosiale saker i Rogaland om adgang til å sette inn tilsyn ved samvær som nevnt i postene 2 og 3 stadfestes.
 5. Vedtak truffet av Fylkesnemnda for sosiale saker i Rogaland om samvær mellom C født 12.05 1988 og D født 28.11.1991, og deres far, B, stadfestes.”
- (6) A anket dommen inn for Gulating lagmannsrett, med unntak for domsslutningen punkt 5. Senere ble den delen av saken som gjaldt C hevet ved kjennelse 10. februar 2006, etter at anken var trukket så langt den gjaldt henne.
- (7) Jeg nevner her at A 8. september 2005 ble satt under tiltale etter straffeloven § 219 for å ha slått og sparket C ved en rekke anledninger i tidsrommet mai 2000 – juni 2004. Ved tingrettens dom 10. oktober 2005 ble hun dømt for én overtredelse av straffeloven § 228 første ledd til 21 dagers betinget fengsel og en bot på kr 3 000.
- (8) Lagmannsretten, som var satt med to fagkyndige meddommere og to meddommere fra det vanlige utvalget, avsa dom 26. april 2006 med slik slutning:
- ”1. Sandnes tingsretts dom, slutningen punkt 1 stadfestes for så vidt gjelder D.
 2. A skal ha samvær med D, født 28.11.1991 hver 4. uke fra lørdag formiddag til søndag ettermiddag. Barneverntjenesten har rett til å sette inn tilsyn under samværene.
 3. Sandnes tingretts dom, slutningen punkt 5 stadfestes for så vidt gjelder D.”
- (9) Dommen er avsagt under dissens fra en av de lege meddommerne, som mente at D burde være under morens omsorg.
- (10) Psykolog Turid Moen ble oppnevnt som sakkyndig både for tingretten og lagmannsretten.
- (11) A har påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjaldt opprinnelig både saksbehandlingen, bevisbedømmelsen og rettsanvendelsen. Anken over saksbehandlingen ble senere frafalt. Spesialist i klinisk psykologi Arvid Voster ble oppnevnt som ny sakkyndig for Høyesterett med mandat å utrede hvorvidt D ønsker å bo hos sin mor, samt utrede begrunnelsen for hennes standpunkt. Han fremla en skriftlig rapport og utdypet

denne for retten. Det er fremlagt en skriftlig uttalelse fra A og også noen skriftlige vitneforklaringer. Saken står i hovedsak i samme stilling for Høyesterett som for de tidligere retter.

- (12) Den ankende part – A – har i korte trekk anført:
- (13) Spørsmålet i saken er om kommunen har fremlagt bevismateriale som ut over enhver rimelig tvil gir grunnlag for omsorgsovertakelse. Det må stilles strenge krav til bevis for at mor ikke er skikket til å ha omsorgen for datteren. Ved vurderingen må det tas i betraktning at det kan settes inn ulike hjelpetiltak. Det skal ikke benyttes mer inngripende tiltak enn nødvendig. Videre må det tas hensyn til at lovens utgangspunkt er at det beste for et barn er å vokse opp hos sine foreldre.
- (14) Saken startet med at Z ungdomsskole, der C var elev, i mai 2004 sendte en bekymringsmelding til barneverntjenesten. Skolen hadde fått kunnskap om at C ble fysisk og psykisk mishandlet av sin mor. Dette førte til hastevedtak om plassering av jentene i beredskapshjem, og det ble reist sak om omsorgsovertakelse for fylkesnemnda i juni 2004.
- (15) Under saksforberedelsen for fylkesnemnda innhentet kommunen en sakkyndig rapport fra psykolog Moen. Hun ble oppnevnt som sakkyndig både for tingretten og lagmannsretten, dette til tross for at mor bad om at en annen sakkyndig ble oppnevnt. Moen må anses å ha vært inhabil som sakkyndig for retten, men dette påberopes ikke som en selvstendig anførsel, fordi mor ikke ønsker at utfallet av saken skal bli at lagmannsrettens dom blir opphevet. Forholdet må imidlertid føre til at Moens rapport tillegges begrenset betydning. Grunnlaget for inhabiliteten er at Moen hadde hatt oppdrag for kommunen, som var part i saken for fylkesnemnda. Det er flere feil i Moens rapport, og mor har følt seg misforstått av Moen og mangler tillit til henne.
- (16) Saken skal vurderes ut fra forholdene i dag. Selv om saksforholdet i straffedommen legges til grunn, må denne hendelsen vurderes som et engangstilfelle, der mor mistet besinnsel. Når det ikke er noe som underbygger at hun igjen kan komme til å øve vold mot sine døtre, kan forholdet ikke få betydning for vurderingen av situasjonen i dag. Dommen gjelder for øvrig en legemsfornærmelse overfor C, ikke overfor D. Forholdet mellom C og mor er i dag meget godt. Da C fylte 18 år, flyttet hun hjem til mor. Mor har siden hjulpet henne til en hybel i et kollektiv, og de har nå jevnlig kontakt.
- (17) Det bestrides at D noen gang er blitt slått av sin mor. D har gjentatte ganger bekreftet det. At hun tidlig i saken sa noe annet, har hun begrunnet med at C overtalte henne til å si det. Også Moen har lagt til grunn at D ikke er blitt behandlet på samme måte som C.
- (18) Mor og D har god kontakt og snakker med hverandre i telefon to ganger daglig. Mor har hele tiden overholdt samværsordningen.
- (19) Etter barneloven § 6-3 skal det legges vekt på barnets mening. D fyller 15 år den 28. november, og hun har overfor den sakkyndige for Høyesterett klart og overbevisende gitt uttrykk for at hun ønsker å flytte hjem til mor. D begrunner sitt standpunkt med ønske om tilhørighet til egen familie. Hun har vært 28 måneder i fosterhjemmet. Fra første dag har hun gitt uttrykk for at hun ikke liker seg der – hun har sågar sagt at hun heller vil bo

på institusjon. Det er all grunn til å la hennes mening få avgjørende betydning i denne saken.

(20) Subsidiært – dersom retten finner at D fortsatt skal være under barneverntjenestens omsorg – anføres at retten til samvær mellom mor og datter bør økes. Helst bør det gis uttrykk for at D selv bør få regulere omfanget av samværet.

(21) A har nedlagt slik påstand:

”Prinsipalt: Vedtak om omsorgsovertakelse av D f. 28.11.91 oppheves og omsorgen for henne tilbakeføres til hennes mor A.

Subsidiært: D gis samvær med sin mor A etter rettens skjønn.”

(22) Ankemotpart nr. 1 – X kommune – har i korte trekk gjort gjeldende:

(23) Lagmannsrettens dom er riktig. Det bestrides at psykolog Moen var inhabil.

(24) De forklaringene jentene har gitt om å være blitt utsatt for fysisk mishandling, fremstår som troverdige og bør legges til grunn. Det er imidlertid ikke avgjørende for saken om dette gjøres. Opplysningene om psykisk mishandling og negativ påvirkning fra mor overfor døtrene er tilstrekkelig til omsorgsovertakelse.

(25) Oppvekstårene hos mor har gitt D en sårbarhet mot tilbakeføring. Hun er inne i puberteten, en frigjøringsfase der det helt sikkert vil oppstå problemer mellom mor og datter. C var i samme alder da hun søkte hjelp for overgrep fra mors side, overgrep som var så tunge å bære at hun ønsket å komme bort fra hjemmet. Mors måte å reagere på overfor døtrene når de gjorde noe hun mislikte, må anses som et fastlåst karaktertrekk. Det kan ikke legges til grunn at hun kan ha endret seg i den tiden som er gått siden omsorgsovertakelsen. Selv om mor og D vil kunne oppleve en tid sammen med rolige forhold dersom D flytter hjem nå, er det en meget høy grad av risiko for at D raskt vil møte mors sinne og trang til å dominere sine barn, slik at situasjonen blir like uholdbar som den ble for C. Det er også trekk ved Cs og Ds væremåte som minner om mors. Barneverntjenesten ser det som viktig å bryte dette mønsteret.

(26) Kommunen er enig i at Ds egen mening skal tillegges vekt, dersom den ikke i realiteten er et ubevisst uttrykk for at hun forsøker å verne mor, eller i stor grad er påvirket av henne. Barnets mening skal heller ikke tillegges like stor vekt i saker om omsorgsovertakelse som i saker etter barneloven.

(27) Dersom omsorgsovertakelsen opprettholdes, bør mors samværsrett være som fastslått av lagmannsretten.

(28) X kommune har nedlagt slik påstand:

”Gulathing lagmannsretts dom av 26. april 2006 stadfestes.”

(29) Ankemotpart nr. 2 – B – har sluttet seg til kommunens anførsler og har nedlagt samme påstand.

(30) *Mitt syn på saken.*

- (31) Jeg er kommet til at lagmannsrettens dom må stadfestes.
- (32) I sin vurdering har fylkesnemnda for sosiale saker i Rogaland lagt til grunn at alle tiltak som iverksettes, skal være til barnets beste, barnevernloven § 4-1, og at lovens utgangspunkt er at det beste for et barn er å vokse opp sammen med sine foreldre. Videre at forholdene på vurderingstidspunktet skal legges til grunn, og at bare dersom den omsorgen barnet får ”ligger under lovens minimumskrav og hjelpetiltak ikke vil føre fram” kan det bli tale om å overføre omsorgen til det offentlige. Disse utgangspunktene er jeg enig i.
- (33) Fylkesnemnda har funnet at vilkårene for omsorgsovertakelse i barnevernloven § 4-12 første ledd er oppfylt både etter bokstavene a, c og d, og at hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig til at D får tilfredsstillende omsorgsforhold. Saken skal vurderes i forhold til kriteriene i § 4-12, selv om D i dag bor i fosterhjem, slik at det reelt sett er tale om tilbakeføring, jf. lovens § 4-21. Etter tvistemålsloven § 482 skal domstolene prøve alle sider ved saken. Avgjørelsen beror på en samlet vurdering.
- (34) I mars 2003 mottok barneverntjenesten en bekymringsmelding fra Y barneskole, der D var elev. Det ble innhentet en rapport fra hennes klassestyrer og fra en reiselærer – en lærer som reiser rundt til forskjellige skoler for å bidra til å løse særlig mobbeproblemer. Begge fokuserte på Ds problemer i sosiale sammenhenger, hennes sinne og trang til å styre. Barneverntjenesten fant imidlertid ikke grunn til å iverksette hjelpetiltak.
- (35) I mai 2004 sendte Z ungdomsskole bekymringsmelding til barneverntjenesten vedrørende C. Dette førte til at begge jentene ble plassert på sperret adresse ved et akuttvedtak 1. juni 2004 etter barnevernloven § 4-6 annet ledd, jf. § 4-19 annet ledd. Vedtaket om sperret adresse ble opphevet 7. juli 2004, som følge av at mor samarbeidet godt med barneverntjenesten. I akuttvedtaket heter det blant annet:

”C forteller til oss i samtale i dag at hun på fredag 28.05.04 ble dratt i håret, sparket og slått av mor. C sier det begynte med at hun og mor var ute og handlet, på bussen hjem spurte C om hun kunne få busskort, mor hadde blitt høyrøstet på bussen og sagt hun ikke fortjente busskort. I trappene opp til deres leilighet klagde mor på at C ikke gikk fort nok med det resultat at mor drog henne i håret og i skulderen. Når de kom inn i leiligheten gikk C inn på rommet, mor kom inn og drog henne i håret slik at hun havnet på gulvet. Mor sparket og slo C i hoften. Mor slo med en bok og sparket med hælen. C sier at hun hadde blåmerker på hoften etter dette og var hoven i hodebunnen. Hun sier at det varte i ca ½ time.

På mandag 31.05.04 var mor på nytt sur og C måtte rydde kjøkkenet og stryke klær til kl. 01.00. Når C sa hun ikke orket mer fordi hun var trøtt, så truet mor henne og slo henne med belte. C viser oss ett rødt merke på hoften.

C sier at sist gang hun ble dratt i håret var 24.05.04. Hun sier hun har merker etter at mor har brent henne med strykejern på armen, C vet ikke når dette skjedde. Hun sier at hun første gang ble slått når hun var 6 år. Det var etter at de flyttet til den nåværende leiligheten. Hun sier at hun husker hun lekte med fyrstikker og fikk merke i gulvet, mor ble sint og slo og kastet henne rundt. C viser også dagboken sin der hun har skrevet at hun og søsteren ble slått med belter av mor. Dette er datert i -01.

C sier at mor slår hver gang hun blir sur. C sier at hun blir verbalt mishandlet og truet daglig. --- C ønsker å flytte hjemme fra. Hun sier hun er redd mor, og hun er redd for at hun skal finne henne.

Yngste jenta D var og til samtale med barneverntjenesten i dag. Hun forteller og om slag og klyp fra moren overfor henne. Hun fortalte nå nylig når de var ute og kjørte bil så kløp mor henne hardt i låret fordi hun ikke oppførte seg. Dette mens hun smilte til de som kjørte forbi. Når moren er sint så slår hun med det hun finner og hun nevner en tresleiv, kleshenger og bok. Hun snakker av og til med søsteren om hvor dum moren er når hun gjør slike ting. D sier hun er redd for å bli sendt hjem fordi hun er redd fordi det vonde skal skje igjen.”

- (36) Begjæring til fylkesnemnda om omsorgsovertakelse ble sendt 12. juli 2004. I henvendelsen ble det sagt at barneverntjenesten ikke hadde kjent familien over lang tid, at man ønsket å supplere de opplysningene en hadde, og at psykolog Moen var bedt om en utredning av mors omsorgsevne.
- (37) A har gjort gjeldende at Moen var inhabil som sakkyndig for domstolene. Jeg vil derfor se nærmere på dette spørsmålet.
- (38) Etter tvistemålsloven § 242 første ledd skal den som etter domstolloven § 106 ville være inhabil som dommer, ikke oppnevnes som sakkyndig. Etter § 106 nr. 6 kan ingen være dommer i en sak ”naar han har handlet i saken for en part”. Om denne bestemmelsen viser jeg til Anders Bøhn, Domstolloven, kommentarutgave, side 276 flg. ”Saken” i § 106 betyr normalt en sak for domstolene, men nr. 6 kan også omfatte saksforholdet før saken bringes inn for retten. Særlig på strafferettens område har dette betydning.
- (39) Jeg kan ikke se at Moen var inhabil etter § 106 nr. 6. Mors advokat var i brev 23. juni 2004, etter at akuttvedtaket var truffet, orientert om at barneverntjenesten ønsket å fremskaffe et betryggende avgjørelsesgrunnlag i saken for fylkesnemnda gjennom en kartlegging av mors omsorgsevne. Det fremkom ingen innsigelser mot dette, heller ikke mot at Moen skulle stå for utredningen. Det er naturlig å oppfatte det slik at det var en samforståelse partene imellom om den oppgaven Moen fikk som sakkyndig. Jeg kan heller ikke se at hun var inhabil etter domstolloven § 108.
- (40) Habilitetsspørsmålet ved oppnevning av en sakkyndig for domstolene i barnevernsaker, der den aktuelle person har hatt oppdrag for kommunen i samme sak, vil kunne stille seg forskjellig, alt etter de faktiske omstendigheter. Ett av momentene som må vurderes, er på hvilket stadium og på hvilken måte den sakkyndige har vært inne i saken. Dersom den sakkyndige har fungert som en form for rådgiver for barneverntjenesten under saksbehandlingen og har kommet med sine anbefalinger, vil den sakkyndige normalt måtte anses som inhabil. En langvarig, hyppig eller nær kontakt mellom den sakkyndige og barneverntjenesten vil kunne føre til samme resultat. Også i slike situasjoner er det en selvfølge at en sakkyndig opptrer selvstendig og uavhengig, men det er viktig at det ikke foreligger forhold som medfører at det for den private part kan oppstå tvil om uavhengigheten.
- (41) Moen hadde ikke tidligere hatt oppdrag for kommunen, og hun ble først engasjert i forbindelse med at saken ble brakt inn for fylkesnemnda. Dette er ikke en sak der barneverntjenesten har hatt kontakt med hjemmet over lang tid, slik det ofte vil være i denne type saker. Moen fremla en grundig utredning 7. oktober 2004 og møtte i fylkesnemnda 18. oktober. Jeg kan vanskelig se at det kan reises innvendinger mot hennes habilitet. Jeg tilføyer for øvrig at det for alle instanser i denne saken har foreligget et bredt bevismateriale knyttet til opplevelser og vurderinger fra tiden forut for og etter bekymringsmeldingene fra de skolene jentene gikk på.

- (42) Hovedspørsmålet i saken er om det er alvorlige mangler ved mors omsorgsevne.
- (43) Lagmannsrettens flertall kom til mor hadde utsatt begge jentene for fysisk og psykisk mishandling, og at C var blitt utsatt for overgrep ut over det som var lagt til grunn av flertallet i straffedommen. Det ble særlig lagt vekt på de forklaringene jentene ga i 2004, før de kunne forutse de konsekvenser opplysningene kunne få. Jeg slutter meg til denne bevisvurderingen og til flertallets syn på voldsutøvelsen som ”et viktig bakgrunnsteg i forhold til den daglige omsorgssituasjonen som A vil kunne gi D ved en eventuell tilbakeføring”.
- (44) Når det gjelder mors opptreden, er det fremlagt uttalelser om samarbeidsproblemer fra lærere på de skolene der jentene har gått, og fra Helsesøstertjenesten. Jeg finner grunn til å redegjøre for noe av dette materialet.
- (45) I rapport fra Ds klassestyrer 17. juni 2003 sies det at D ”virker usikker og noe engstelig i forholdet til mor”. Mor beskrives som svært dominerende, hun viser et voldsomt sinne i forhold til andre voksne, og rapporten avsluttes med at ”[s]kolen er usikker på hva som foregår hjemme.” Klassestyreren besvarte 9. juni 2004 spørsmål fra barneverntjenesten blant annet om samarbeidet med mor. Svaret lyder:

”Dette har vært et stort problem helt siden første klasse. Da jeg overtok klassen i fjerde, tok mor tidlig kontakt for å høre hvordan det gikk med D. Hun var hyggelig på det første møte. Etter hvert ble det stadige henvendelser, både ved oppmøte og pr. telefon. Disse henv. var preget av anklager, og hun var sint og svært uforskammet. Jeg har vært lærer i 25 år, og jeg har aldri vært borte i lignende oppførsel fra foreldre. Både nåværende og tidligere rektor har vært involvert for å ta seg av henvendelser og avlaste klassestyrer. På konferansetimer, hvor også D er tilstede, har hun brukt samme aggressive og anklagende tone. Jeg har sett at dette har vært svært ubehagelig for D.

--

Jeg har aldri vært i samtale med noen som så til de grader har satt alt inn på å få ”tatt” meg. Jeg har virkelig opplevd dette samarbeidet som vanskelig, for ikke å si umulig.”

- (46) På et annet spørsmål, har klassestyreren svart:
- ”Foreldre i klassen har ved flere anledninger snakket med meg om mor. Foreldre har blitt oppringt og utskjelt for noe deres unger har/skal ha gjort. Mor skal ha slengt på røret. Mor har også troppet opp hjemme hos dem. Foreldre har uttrykt bekymring for hvordan det må være å bo sammen med mor.”**
- (47) I samme retning går en uttalelse av 11. juni 2004 fra Cs klassestyrer. Han forteller også at en forelder hadde gitt beskjed om at han verken ville eller kunne samarbeide med mor hvis skolen planla en tur for klassen. Samspillet mellom mor og C blir betegnet som ”svært ubehagelig,” og det gis uttrykk for at mor kritiserte C sterkt. Gjennom sine 35 år i skolen hadde klassestyreren ikke opplevd noe tilsvarende. Overfor Moen har Cs lærere forklart at mor skjelte dem ut og ydmyket C i forbindelse med konferansetimer og fikk henne til å gråte. Mor kunne for eksempel si: ”[j]eg var mye flinkere på skolen, du er så dum, du får ingenting til”. Noen av lærerne som hadde med mor å gjøre, måtte søke hjelp fra rektor.
- (48) Opplysningene om mor fra skolehold gir selvsagt ikke noe fullstendig bilde av mor. Det er også fremlagt meget positive uttalelser om henne fra arbeidsgivere og venninner. Det

som har særlig interesse i denne saken, er imidlertid samspillet med døtrene og håndteringen av deres interesser overfor andre. Jeg bemerker også at C har gitt uttrykk for at mor var annerledes når andre var til stede, slik at mors venninner ikke kunne vite hvordan mor var hjemme.

- (49) I sin oppsummering i utredningen til fylkesnemnda av beskrivelsen av mor, skriver Moen blant annet:

”Det ser ut til at mor har et psykologisk forsvar bl.a. bestående av kontroll og søking etter bekreftelse. Hun ser ut til å ha manglende impuls kontroll og har uvanlige oppfatninger av hva rettferdighet er og hun har usannsynlige forventninger til storsamfunnet. Videre ser man at hennes tenkning vitner om egosentrisitet utover det vanlige. Hun kan sies å vise begrenset innsikt i egen situasjon og hun tenker at det er små endringer som skal til før hjemmesituasjonen normaliseres. Hun legger det meste av ansvaret for konflikten over på C, og har ikke erkjent at hun selv er en reell del av dette. Hun benekter at hun har opptrådt slik lærerne refererer, og hun og far har veldig sprikende versjoner av samarbeidet dem imellom. Mor har vist at hun kan være tilstede for barna emosjonelt og ha god og trygg kontakt, hun er i stand til å sette egne behov til side og hun ser barnas behov. Dette ser imidlertid ikke ut til å være konsistent og fører til uoversiktighet og utrygghet for barna. Relasjonen mellom barna og mor er ikke harmonisk for noen av jentene.”

- (50) Moen konkluderer med at mor ikke har god nok omsorgsevne for C og D. Hun legger til grunn at det har vært utøvet vold mot dem begge. Hun avslutter slik:

”De fleste som tyr til vold bruker det som kommunikasjon og selv etter langvarig behandling ser vi at det er vanskelig å fjerne. Bruk av psykisk mishandling er om mulig enda vanskeligere å behandle fordi det ofte er sementert i personligheten og er en naturlig del av individets handlingsrepertoar. Vold og psykisk mishandling mot barn er grov omsorgssvikt og slik jeg ser det er det fåfengt å lete etter faktorer som kan oppveie og nøytralisere denne type omsorgssvikt.”

- (51) Moen foretok en ny vurdering av spørsmålet om omsorgsovertakelse i en erklæring datert 1. desember 2005 på oppdrag fra lagmannsretten. Hun konkluderte med at omsorgsovertakelsen burde opprettholdes. Hun så imidlertid en del positive endringer i forholdet mellom mor og D, men fant ikke å kunne legge til grunn at dette ville bli opprettholdt etter en tilbakeføring.

- (52) I sin første rapport skriver Moen litt om virkningene av omsorgssvikt:

”Omsorgssvikt kan gi alvorlige konsekvenser på alle nivå innenfor menneskelig fungering. Man kan få psykiske og fysiske vansker, man viser egosentrisitet og dårlig sosial tilpasningsevne som ofte fører til konflikter. I tillegg svikter ofte de kognitive prosessene pga konsentrasjonssvikt som fører til dårlige faglige prestasjoner til tross for et godt evnenivå. Hos både C og D har vi fått beskrevet store samspillvansker med jevnaldrene, det har vært tydelige tegn på konsentrasjonsvansker og følelsesmessige vansker. Begge jentene har vist ambivalent atferd, dvs. høflig, vennlig, tillitvekkende og imøtekommende i noen situasjoner og direkte uhøflig, avvisende, frekk og konfliktskapende i andre, dette er blitt påpekt av mange og er påfallende for de som kjenner jentene.”

- (53) De opplysningene om Cs og Ds forhold til jevnaldrende som Moen har bygget på, skriver seg i det vesentlige fra lærerne. Ds oppførsel var bakgrunnen for den første bekymringsmeldingen. I brevet fra klassestyrer av 17. juni 2003 heter det blant annet:

”D var ofte involvert i små og store konflikter. I 6. klasse har det ikke vært så mange konflikter i forhold til guttene i klassen. Foreldrene sier de har gitt guttene beskjed om å holde seg vekk fra D. D strever med å få til et godt samspill med andre. Hun vil styre leken – og hvis andre har lyst til noe annet, reagerer D med å føle seg avvist og utsatt for mobbing. Jentene har ikke hatt det greit. I høst var det så ille at flere av dem ikke ville gå på skolen pga D. Jentene opplevde daglig at de måtte forholde seg til konflikter omkring D – samtidig som de måtte takle personlige angrep og verbale trakasseringer fra henne.”

- (54) For meg fremstår saken som et eksempel på hvilke skadefølger ikke minst psykisk mishandling kan få for barn. Sosiale problemer er ikke noen sjeldenhet hos barn, men hos disse to jentene virker problemene unormalt store og av en særegen karakter. Likheten mellom søsknene i forhold til vanskene med å holde på venner er påfallende. Selv om C er beskrevet som tilbaketrukket og engstelig, mens D vil dominere, sier deres tidligere lærere om dem begge at de var svært kritiske til andre, og at de la all skyld på andre når noe var galt. Opplysningene viser klart en skjevutvikling, og årsaken må tilskrives hjemmesituasjonen.
- (55) Jeg er således ikke i tvil om at D har vært utsatt for omsorgssvikt, heller ikke om at vilkåret for omsorgsovertakelse etter barnevernloven § 4-12 bokstav a foreligger. Dette er tilstrekkelig som hjemmelsgrunnlag for omsorgsovertakelse, men jeg vil likevel poengtere at mitt standpunkt i saken er begrunnet i at å gi mor omsorgen for D, med stor grad av sannsynlighet vil skade Ds psykiske utvikling, slik at også vilkårene i § 4-12 bokstav d er oppfylt.
- (56) Før det tas standpunkt til spørsmålet om omsorgsovertakelse, følger det av barnevernloven § 6-3 at et barn som er fylt 7 år, skal gis anledning til å uttale seg. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.
- (57) Psykolog Voster har hatt to samtaler med D, 26. september og 5. oktober 2006, og har redegjort for sitt syn på begrunnelsen for hennes standpunkt. I rapporten konkluderer han slik:

”At en jente som blir flyttet fra moren sin til et fosterhjem i en alder av 12 ½ år opplever lojalitetskonflikt, er å forvente. Nærmest uansett kvaliteten på omsorgsforholdene hos biologiske foreldre, er det hos dem hun vil ha sin primærtilknytning.

D sier klart ifra om at hun ønsker å flytte tilbake til moren, og begrunner det med forhold som har med tilknytning og tilhørighet å gjøre; hun snakker om *ekte familie, sitt hjem og en plass hun hører til.*

Den sakkyndige vurderer Ds uttrykte meninger fremkommet i de to samtalene med henne som uttrykk for hennes sanne mening.”

- (58) D har fastholdt sitt ønske om å flytte tilbake til mor gjennom hele den tiden omsorgsovertakelsen har vart. Jeg har heller ikke vanskelig for å forstå henne. Det må ha vært en uhyre vanskelig situasjon for en liten jente på 12 ½ år å flytte fra mor til en helt ukjent familie og samtidig begynne på en ny skole. Hun har, noe også den sakkyndige har pekt på, ikke levd under fullt så vanskelige forhold som sin eldre søster. D ønsker å leve i en normal familiesituasjon – og det betyr å bo sammen med mor. Jeg legger dette til grunn som hennes sanne mening.

- (59) Av barneloven § 31 annet ledd fremgår at når barnet er fylt 12 år, skal det legges *stor* vekt på hva barnet mener. Noen slik bestemmelse finnes ikke i barnevernloven. Det er nok begrunnet i ulikheten mellom det de to lovene regulerer. Når vilkårene for omsorgsovertakelse etter barnevernloven er til stede, er situasjonen for barnet en annen enn når det ved samslivsbrudd er tvist om hvem av foreldrene som skal ha den daglige omsorgen for barnet.
- (60) D blir 15 år 28. november i år, og en ungdom som henne har krav på å bli lyttet til og tatt alvorlig. Etter min mening må det legges stor vekt på hennes oppfatning, men avgjørende alene kan den ikke være. Hennes mening må holdes opp mot en vurdering av den risiko hun utsettes for ved at omsorgen for henne overlates til mor.
- (61) Av betydning for denne vurderingen er Ds situasjon i dag. Det er fremlagt en miljørapport fra institusjonen Vesterled AS av 2. oktober 2006, uttalelse fra kontaktlæreren på skolen der D går, og fra barneverntjenesten.
- (62) Det fremgår av dette materialet at Ds styrende atferd har bedret seg i den tiden hun har bodd i familiehjemmet, men hun kommer fremdeles opp i unødvendige konflikter, noe hun har vært villig til å snakke om. Hun er i stand til å ta i mot korrigerende i hvert fall når det gjelder ”ufarlige” problemer, og beskrives ellers som en blid og glad jente. Skolen har mye positivt å si om D, både om hennes skolearbeide og oppførsel. Hun har hatt stor fremgang både faglig og emosjonelt i forhold til da hun kom til skolen, men, sies det: ”Hun har nok fremdeles behov for en del rettledning i forhold til hvordan hun skal holde på vennskap, sosiale regler osv, men dette er blitt mye, mye bedre”. Hun har flere interesser som hun dyrker i fritiden. Om forholdet til fosterforeldrene sier kontaktlæreren at hun nå, i motsetning til tidligere, snakker positivt om dem. Barneverntjenesten mener fosterforeldrene viser god forståelse for Ds problemer og forsøker å hjelpe henne. Samværene med mor går bra, men det fremheves at D trenger å få utvikle sin selvstendighet og lære å sette grenser i forhold til mor.
- (63) Foranledningen til barneverntjenestens inngripen var melding om fysisk vold. Den saksbehandlingen som fulgte, klarla at en sto overfor to jenter med omfattende problemer av psykisk art. Som jeg tidligere har gitt uttrykk for, kan det ikke være tvil om at dette i det vesentlige må knyttes til mors oppførsel overfor døtrene, både i hjemmet og utenfor. Ut fra den sakkyndiges vurdering av mor kan jeg ikke legge til grunn at mor i dag har tilstrekkelig innsikt i de problemene hennes måte å behandle barna på, har forårsaket. Uten slik forståelse vil hun heller ikke ha noen oppfordring til å forsøke å endre seg. Jeg viser også til Moens uttalelse om hvor vanskelig det er å behandle personer som bruker fysisk eller psykisk mishandling som kommunikasjon.
- (64) D hadde det ikke godt i barneskolen. Situasjonen har bedret seg for henne i den tiden hun har vært i fosterhjemmet. Hun viser klart en mer balansert opptreden i forhold til omverdenen. Alle uttalelsene om henne viser imidlertid at hun har et stykke vei å gå før hun oppnår den trygghet, ro og tro på seg selv som hun trenger. Ved en tilbakeføring til mor kan hun lett miste det hun har tilegnet seg i de nye omgivelsene. Hun vil da stå tilbake med store problemer i forholdet til andre mennesker – forhold som er av grunnleggende viktighet for hennes voksenliv.
- (65) Hjelpetiltak anser jeg ikke tilstrekkelig. Det er høyst tvilsomt om mor i praksis vil akseptere det hun antagelig vil oppleve som innblanding fra barneverntjenestens side.

- (66) Min konklusjon må bli at D fortsatt bør være under barneverntjenestens omsorg.
- (67) Jeg ser ikke grunn til å endre lagmannsrettens regulering av mors samværsrett. Jeg slutter meg også til flertallets bemerkninger om at med det økte samvær som ble fastsatt, burde telefonkontakten kunne begrenses noe. Det ville være til det beste for D om mor kunne akseptere avgjørelsen av at D fortsatt skal være under barneverntjenestens omsorg, men samtidig med ganske omfattende kontakt med sin mor gjennom de hjemmebesøk det er lagt opp til.
- (68) Jeg stemmer for denne

D O M :

Lagmannsrettens dom stadfestes.

- (69) Dommer **Tjomsland:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (70) Dommer **Matningsdal:** Likeså.
- (71) Dommer **Flock:** Likeså.
- (72) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (73) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Lagmannsrettens dom stadfestes.

Riktig utskrift bekreftes: